

El sector agroalimentari espanyol s'obre pas en una conjuntura adversa¹

El 2022, la producció vegetal espanyola va anotar una forta caiguda en volum (el -13,6%), la qual cosa va interrompre la senda ascendent dels anys anteriors. Tot i que la reculada va ser generalitzada en tots els cultius i a tots els països europeus, la caiguda a Espanya va ser superior a la del conjunt de la UE (el -4,6%). El sector agroalimentari espanyol no solament va haver d'afrontar el fort increment dels costos de producció iniciat el 2021 amb la reobertura de l'economia després de la pandèmia i agreujat amb la guerra d'Ucraïna, sinó que, a més a més, s'ha vist impactat per la prolongada sequera que pateix la península ibèrica.

Les estimacions de la collita del 2023 tornen a ser especialment negatives per al nostre país, en contrast amb una evolució més positiva per a la mitjana de la UE. La producció de cereals d'hivern seria de les més afectades, amb uns 9 milions de tones (Mt) el 2023 (en relació amb els 14,4 Mt del 2022 i els 19,3 Mt del 2021),² la qual cosa implica una caiguda dels rendiments dels cereals molt significativa (superior al 30%), en contraposició amb el millor funcionament per a la mitjana de la UE.³ La producció d'oli d'oliva també ha patit un descens important i ha passat d'1.489.351 tones de la passada campanya a les 675.093 tones de la campanya 2022-2023, la qual cosa representa el 55% menys de producció i explicaria l'alça important del seu preu.⁴

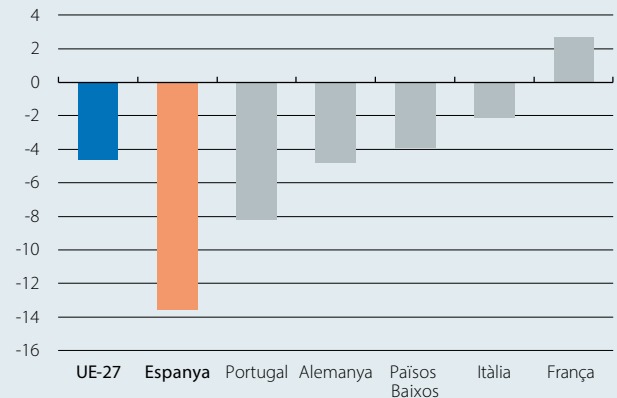
La moderació dels costos de producció ajudarà a contenir la inflació dels aliments

Les perspectives són una mica més favorables pel que fa als costos de producció del sector, gràcies al notable descens de les cotitzacions de les primeres matèries agrícoles i dels preus de l'energia als mercats internacionals en relació amb els nivells rècord de l'any passat.⁵ L'índex de preus de les primeres matèries agrícoles del Banc Mundial ha reculat el 31,5% entre el màxim que va aconseguir al maig del 2022 i l'agost del 2023 (última dada disponible). És remarcable que, malgrat que Rússia anunciés al juliol que no prorrogaria l'Acord sobre cereals de la Mar Negra, els preus de les primeres matèries agrícoles als mercats internacionals s'han mantingut força estables de llavors ençà.

1. Per a una anàlisi més detallada, vegeu l'Informe Sectorial Agroalimentari del 2023.
 2. Vegeu Ministeri d'Agricultura, Pesca i Alimentació, «Avance de superficies y producciones de cultivos», maig del 2023.
 3. Vegeu «Crop monitoring in Europe», JRC MARS Bulletin, vol. 31, núm. 8, 21 d'agost del 2023.
 4. Vegeu MAPA, «Avance de la situación de mercado del sector del aceite de oliva, aceituna de mesa y aceite de orujo de oliva. Campaña 2022/2023», agost del 2023.
 5. L'alça recent del preu del petroli, si acaba sent més persistent del que s'esperava, podria limitar el descens dels costos energètics.

Espanya i UE: producció vegetal

Variació el 2022 (%)

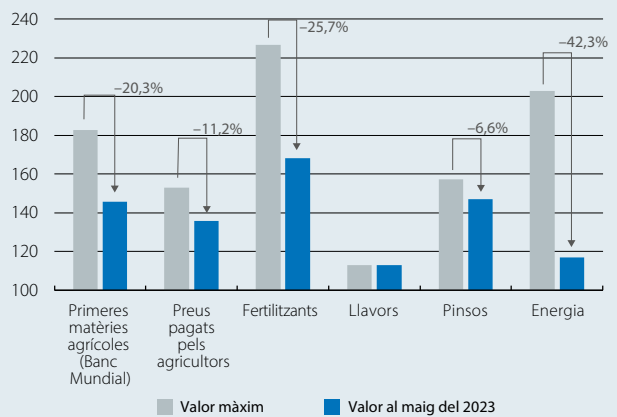

Nota: Variació a preus constants.

Font: CaixaBank Research, a partir de dades del MAPA.

Espanya: costos de producció del sector agrari

Índex (100 = 2019)

Font: CaixaBank Research, a partir de dades del MAPA.

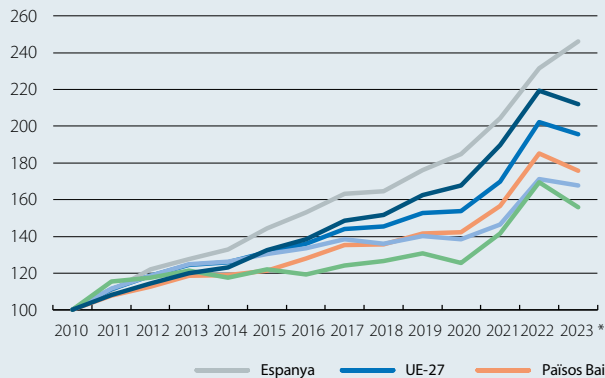
Això és degut, en gran part, a l'alentiment de l'activitat econòmica mundial, en especial a la Xina, a la reorientació del comerç internacional de primeres matèries des d'altres productors i a unes previsions molt positives de producció agrícola mundial per a l'any vinent.

Aquest descens global dels preus es comença a percebre en els preus que paguen els agricultors a Espanya. Els costos dels inputs agraris han reculat l'11,2% entre l'agost del 2022 (quan van assolir el seu valor màxim) i el maig del 2023 (última dada disponible), sobretot els energètics (el -42,3%) i els fertilitzants (el -25,7%). Malgrat aquest descens, els costos se situen encara al voltant del 35% per damunt de la mitjana del 2019.

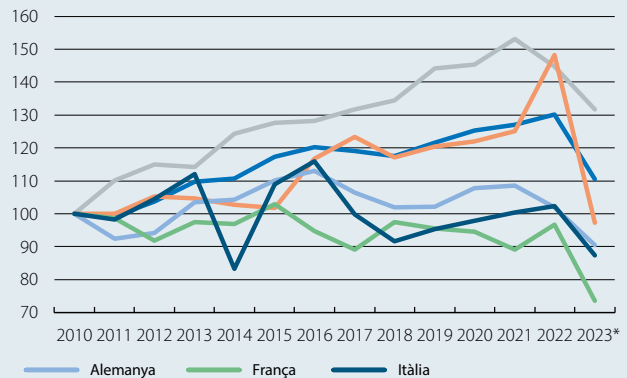
No obstant això, la caiguda del preu del pinso, que és el component que més pesa en l'estructura de costos del sector primari (el 54,4% del total el 2022), és encara molt

Espanya: exportacions agroalimentàries

Valor (100 = 2010)

Volum (100 = 2010)

Nota: * Fins al juny.

Font: CaixaBank Research, a partir de dades de DataComex i d'Eurostat.

limitada (el -6,6% des del màxim del novembre del 2022). Atès que Espanya importa aproximadament la meitat del cereal destinat a l'alimentació animal, el descens del preu dels cereals als mercats internacionals hauria d'ajudar a contenir la factura d'alimentar el bestiar en els propers mesos.

La moderació dels costos dels *inputs* del sector agrari hauria d'alleujar les pressions inflacionistes sobre els preus dels aliments que paga el consumidor final. A l'agost del 2023, l'IPC dels aliments va pujar el 10,1% interanual, una taxa encara inusualment elevada, però que representa una moderació considerable en relació amb l'avanç màxim del 15,7% registrat al febrer del 2023. Això, juntament amb la recuperació gradual del poder adquisitiu de les llars en els últims trimestres, hauria de dinamitzar la demanda d'aliments de les llars.

La competitivitat del sector agroalimentari espanyol es manté, malgrat les inclemències de la conjuntura

Un aspecte que preocupa en l'actualitat és l'impacte que pugui tenir l'alça dels costos sobre la competitivitat del sector agroalimentari. No obstant això, quan comparem l'evolució de les exportacions agroalimentàries espanyoles amb la de les altres potències europees (França, Itàlia, Alemanya i els Països Baixos), observem que Espanya ha tingut una evolució relativament positiva.

En termes de valor, les exportacions agroalimentàries espanyoles han continuat creixent amb força durant els dos últims anys, condicionades pels alts preus de la majoria dels productes als mercats internacionals. En canvi, en volum, acumulen reculades del 5,5% el 2022 i del 9,1% el 2023 (interanual fins al juny), tot i que aquests descensos han estat menys intensos que als principals països europeus o a la UE en conjunt (el -15,1%).

Una altra prova més de la fortalesa del nostre sector agroalimentari és l'elevada quota en el comerç mundial i la seva bona evolució relativa al llarg del temps. Amb dades del

2021 (últimes disponibles de l'OMC), ocupem el setè lloc del rànquing global d'exportadors i el quart entre els països europeus (per darrere dels Països Baixos, d'Alemanya i de França, però per davant d'Itàlia), amb el 3,8% de les exportacions mundials, una quota molt superior a la que ens correspon en el comerç total de béns (l'1,7%).

A més a més, des del 2010, hem millorat la quota mundial en exportacions agroalimentàries (+0,3 p. p.), un fet molt destacable si es compara amb altres potències, en especial els EUA, que han perdut en aquest període 0,8 punts de quota, França (-1,2 punts) o els Països Baixos (-1,1 punts). Si centrem l'anàlisi en el top 5 de les potències europees, les exportacions espanyoles guanyen pes, ja que han passat del 10,9% del 2010 al 16,1% del 2023 (amb dades fins al juny).

En definitiva, la producció del sector agrari espanyol va regular de manera clara el 2022, i les estimacions fan pensar que ho ha tornat a fer el 2023, a causa del fort augment de costos i de l'efecte del canvi climàtic, un dels grans reptes als quals s'enfronta el sector. No obstant això, malgrat la caiguda de la producció, les exportacions agroalimentàries han evolucionat relativament bé, i no sembla que, ara com ara, els indicadors de competitivitat del sector s'hagin ressentit en excés.

Judit Montoriol i Sergio Díaz